

Fransa qanla dolu keçmişindən utanıb xalqlara müstəqillik verməlidir

Dünyada baş verən müxtəlif hadisələrin fonunda həm insanlar, həm də dövrlər sürətlə dəyişir. Bəziləri yeniliyə, tərəqqiyə can atır. Daha yaxşı sabahlar naminə dünənə eybəcər görünən işlərdən imtina edir. Amma bəzi ölkələr də var ki, dəyişilmək istəmirlər. Yaramaz vərdişlərindən ikiəlli yapışb onu saxlamağa çalışırlar. Belə ölkələrdən biri də dünyanın müstəmləkəçi kimi tanıdığı Fransadır.

Zaman dayanmadan ötüb keçdikcə dünya müstəmləkə dövrünün geridə qaldığını düşünür. Bu, çox düzgün yoldur. Çünki müstəmləkəçilik, hansısa bir xalqı təsir altında saxlamaq kimi feodalizmin qalıdır. Amma təəssüflər olsun ki, dünyanın belə sürətlə dəyişməyə üz qoyduğu bir zamanda fransızlar hələ də güclərini kiməsə göstərməkdə davam etdirirlər. Sanki bu xəstəlikdən qurtula bilmirlər.

Fransa bu gün ən çox müstəmləkəyə sahibdir. Parisin dediyi ilə elədiyi qətiyyətlə üst-üstə düşür. Dil bir söz deyir, əl başqa hərəkət edir. Tarixə nəzər yetirəndə məlum olur ki, Fransa 1960-cı illərdə müstəmləkələrini guya azad etmişdi. Lakin sonra məlum oldu ki, bu azadlıq formal xarakter daşıyır. Çünki rəsmi Paris azad etdiyi bu ölkələrin iqtisadi inkişafına yenə də ciddi əngəllər yaradır. Fransız siyasətçiləri əvvəlcədən planlı şəkildə elə bir iqtisadi və sosial bağlar yaradıblar ki, keçmiş müstəmləkələri Parisi lazımı resurslarla təmin etməyə məcburdurlar. Fransa bu ölkələrə elə bir tor qurub ki, onlar bundan xilas ola bilmirlər, dolaşb yerlərində qalırlar.

Amma zaman heç vaxt eyni axarla getmir. Son vaxtlar keçmiş müstəmləkə ölkələri özələrində güc tapıb Fransaya qarşı etiraz edir, müqavimət göstərirlər. Yeni Kaledoniya da müstəqilliyi uğrunda mübarizəyə qalxan ölkələrdən biridir. Ada sakinləri Fransadan müstəqillik tələb edirlər. Paris isə bundan qəzəblənərək Yeni Kaledoniya sakinlərinə qarşı represiya siyasəti yürüdür. Son günlər bu bölgədə ciddi etiraz aksiyaları keçirilir. Məlumatlara görə, hüquq-mühafizə orqanları ilə toqquşma-

larda ölənlər və yaralananlar var. Yerli sakinlərin narazılığını yatırımaq üçün Paris adaya qoşun yeridib, Əlcəzairdə, Ruandada və digər müstəmləkələrində törətdiyi cinayətləri Yeni Kaledoniyada da təkrarlamağa çalışır. Nəticədə azadlıq tələb edən xalqın qanını tökür.

Yeni Kaledoniyada yaşayan kanak xalqını qəzəbləndirən Fransanın onlara qarşı atdığı son addımdır. Belə ki, mayın 15-də Parisdə parlament tərəfindən qəbul edilən və 10 ildir Yeni Kaledoniyada yaşayan fransızlara əyalət seçkilərində iştirak etməyə icazə verən yeni qanun layihəsi ciddi etirazlara səbəb olub. Yerli liderlər bu addımın kanakların seçki mövqeyini zəiflədəcəyini bildirirlər. Əslində, onlar haqlıdırlar, çünki uzun illərdir ki, Fransa Yeni Kaledoniyanı müstəmləkəsi kimi əsarətdə saxlamaq, habelə adanın yerli sakinləri olan kanakları assimilyasiya etmək üçün kənardan minlərlə miqrantı qanunsuz yolla adaya yerləşdirir. Müstəqillik tərəfdarı olan kanakları azlığa çevirmək və miqrantların hesabına Fransanın işğalını davam etdirmək üçün Makron hökuməti Yeni Kaledoniya Konqresinin və xalqının iradəsinə zidd olaraq bu ölkənin seçki qanunvericiliyini dəyişmək qərarına gəlib. Bütün bunlar isə Parisin müstəmləkəçilik niyyətindən əl çəkmədiyini göstərir.

Bu gün Fransa Yeni Kaledoniyada törətdiyi vəhşilikləri dünyadan gizlətməyə çalışır. Bunun üçün tiktok sosial şəbəkəsinə çıxışı bloklayıb. "Azad fransız mediası" küçədə güllələnən kanakları göstərməkdən, yerli əhaliyə qarşı törədilən vəhşilikləri işıqlandırmıqdan imtina edir. Yeni Kaledoniya sakinləri Parisin informasiya blokadası yaratmaq üçün internetin kəsilməsinə, ordunun həmin an adada törədə biləcəyi vəhşiliklərdən narahatdır. Ancaq Fransa öz əməllərini gizlədə bilməyib. Belə ki, hazırda BMT-nin Dekolonizasiya üzrə Xüsusi Komitəsinin ildə bir dəfə təşkil edilən regional tədbirində iştirak edən Yeni Kaledoniyanın BMT-dəki nümayəndəsi Paris tərəfindən ölkəsində törədilən qırğınlar barədə BMT-nin üzv ölkələrinə məlumatlandırılıb.

Bakı Təşəbbüs Qrupu da Fransa hakimiyyətinin Yeni Kaledoniyada kanakların həbs olunmasına və mülki şəxslərə qarşı zorakılığına dair bəyanat yayıb. Bəyanatda qeyd edilir ki, təklif olunan dəyişikliklər məqsədyönlü şəkildə seçki elektoratını qeyri-kanaklar hesabına artırmaq məqsədi daşıyır. Bu da öz növbəsində haqlı olaraq insanların narazılığına, etiraz və nümayişlərinə səbəb olub.

Fransa rəsmiləri, xüsusən də daxili işlər naziri Jerald Darmanenin rəhbərlik etdiyi Fransa jandarmalarının Yeni Kaledoniyada törətdiyi vəhşiliklərə haqq qazandıraraq, toqquşmaların səbəbkarı kimi xarici qüvvələri, o cümlədən Azərbaycanı göstərib. Amma adanın əsl sahibi olan kanakların fikirlərini dinləmək, onların istəklərinə hörmət etmək, ən əsası kolonial siyasətdən əl çəkmək əvəzinə başqa dövlətləri ittiham etmək riyakarlıqdır. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Ayxan Hacızadə vurğulayıb ki, Fransa daxili işlər nazirinin öz ölkəsinin uzun illər həyata keçirdiyi müstəmləkəçilik siyasətinin tərkib hissəsi kimi yerli xalqlara qarşı insanlıq əleyhinə cinayətlər törətməsini, müxtəlif ölkələrdə milyonlarla günahsız insanın vəhşicəsinə qətlə yetirilməsi tarixini xatırlaması daha münasib olardı. Nazirin Azərbaycanı Yeni Kaledoniyada müstəqillik tərəfdarı olan etirazları dəstəkləməkdə ittiham etmək əvəzinə, ölkəsinin bu cür etirazlara səbəb olan dənizəşırı bölgələri ilə bağlı uğursuz siyasətinə diqqət yönəltməlidir.

Çox haqlı və zamanında söylənmiş tələbdir. Yeni Kaledoniyada baş verən hadisələrə görə keç kim yox, Fransa özü cavabdehlik daşıyır. Çünki Paris hansı yolla olursa olsun, insanların azadlıq və müstəqillik arzularını boğmağa çalışır. Nəhayət ki, Fransa qanla dolu keçmişindən əl çəkməli, insanların azadlıq istəklərinə hörmətlə yanaşmalı və bu bölgədə yaşayan xalqlara müstəqillik verməlidir.

*Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"*